

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“มรณปริโยสาน — สัตว์ทั้งปวงมีความตายเป็นที่สุด”

มรณปริโยสาน อ่านตามภาษาบาลีว่า มะ - ระ - นะ - ปะ- ริ - โย - สา - นะ มาจากคำว่า มรณ (ความตาย) กับคำว่า ปริโยสาน (เป็นที่สุด) รวมกันเป็น มรณปริโยสาน แปลว่า สัตว์ทั้งปวง มีความตายเป็นที่สุด แสดงถึงความเป็นจริงว่า สัตว์โลกทั้งหมดทั้งปวง ไม่มีเว้นเลย เมื่อเกิดมาแล้วล้วนมีความตายเป็นที่สุดด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น ต้องตกไปสู่อำนาจของความตาย คือไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลยแม้แต่คนเดียว ความเกียติย่อมมีอยู่ตราบไต่ ความตายก็ย่อมมีอยู่ตราบนั่น เมื่อเหตุปัจจัยพร้อม ความตายก็ย่อมเกิดขึ้น ซึ่งก็คือ จิตขณะสุดท้ายของชาตินี้ เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่เคลื่อนพ้นสภาพความเป็นบุคคลนี้ จะกลับมาเป็นบุคคลนี้อีกไม่ได้เลย ไม่มีใครล่วงพ้นความตายไปได้เลยแม้แต่คนเดียว ตามข้อความในพระสูตรต้นตปิฎกสังยุตตนิกาย สคาถวรรค อัยยิกาสูตร ดังนี้

ดูกร มหาบพิตร สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง มีความตายเป็นธรรมดา มีความตายเป็นที่สุด ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้เลย ดูกร มหาบพิตร ภาชนะดินชนิดใดชนิดหนึ่ง ทั้งที่ดิบทั้งที่สุก ภาชนะดินเหล่านั้นทั้งหมด มีความแตกเป็นธรรมดา มีความแตกเป็นที่สุด ไม่ล่วงพ้นความแตกไปได้เลย แม้ฉันใด ดูกร มหาบพิตร สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง มีความตายเป็นธรรมดา มีความตายเป็นที่สุด ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้เลย ฉะนั้นเหมือนกันแล

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา เกิดจากการที่พระองค์ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาถึง ๔ อสงไขยแสนกัปป์ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ทุกคำจึงมาจากพระคุณอันประเสริฐยิ่งของพระองค์ การที่แต่ละคนจะได้มีโอกาสได้ยิน ได้ฟังพระธรรมแต่ละคำที่พระองค์ทรงแสดงในครั้งนั้น และได้สืบทอดมาจนถึงยุคนี้สมัยนี้ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พระธรรมยังดำรงอยู่ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิต เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นแห่งปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด

การได้เกิดมาเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ได้ยากแสนยาก เพราะต้องเป็นผลของกุศลกรรมเท่านั้นจึงจะทำให้ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดมาแล้วก็มีชีวิตเป็นไปตามเหตุปัจจัย ตามการสะสมของแต่ละบุคคล และสุดท้ายแล้วก็ต้องละจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลย จะเห็นได้จริงๆ ว่าก่อนที่จะมาเกิดในชาตินี้ก็ไม่ทราบว่าจะมาจากไหน คือไม่ทราบว่าก่อนที่จะมาเกิดเป็นมนุษย์นี้ ชาติก่อนเกิดเป็นอะไร, ต่อจากนั้น จะไปไหน ก็ยังไม่ทราบ คือเมื่อละจากโลกนี้ไปแล้ว จะไปเกิดในที่ไหน ภูมิใด ไม่สามารถจะทราบได้ เพราะขึ้นอยู่กับกรรมที่ได้กระทำแล้วเป็นสำคัญ ว่ากรรมใดจะให้ผลนำเกิด เป็นไปตาม

เหตุปัจจัย, ที่แน่ๆ ย่อมทราบว่า จะต้องตายอย่างแน่นอน แต่ก็ไม่ทราบว่าตายตอนไหน กล่าวคือ จะตายตอนเช้า ตอนสาย ตอนบ่าย ตอนค่ำ ตอนกลางคืน ก็ไม่สามารถจะทราบได้ นี่คือความจริง ใครๆ ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง อุปการะเกื้อกูลเพื่อความเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิตอย่างแท้จริง ขณะนี้ทุกคนได้เกิดมาเป็นมนุษย์อยู่ในสภาวะภูมิ พ้นจากการเกิดในอบายภูมิแล้วในขณะนี้ แต่เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วจะไปเกิดในภพภูมิโดยย่อมนั่น ขึ้นอยู่กับกรรมที่ได้กระทำแล้วเป็นสำคัญว่ากรรมใดจะให้ผลนำเกิด อาจจะไปเกิดในอบายภูมิก็ได้ ถ้าเป็นผลของอกุศลกรรม ซึ่งไปเกิดได้ง่ายมากทีเดียวสำหรับอบายภูมิ เป็นเรื่องที่จะประมาทไม่ได้เลย

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดก็ตาม เมื่อได้ยินได้ฟังแล้วควรพิจารณาไตร่ตรองน้อมเข้ามาในตน เพราะคำสอนทั้งหมดเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด เป็นไปเพื่อความไม่ประมาท พระองค์ทรงเตือนให้พุทธบริษัทเป็นผู้ไม่ประมาท เพราะเหตุว่าชีวิตของแต่ละคนก็ล่วงไปอย่างรวดเร็ว ก้าวไปสู่ความตายเข้าไปทุกขณะๆ ไม่ได้ยั้งยั้งอะไรเลย เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงไม่ควรที่จะประมาทควรอบรมเจริญกุศลทุกประการ โดยเริ่มจากการตั้งใจฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมด้วยความละเอียดรอบคอบ ความเข้าใจก็จะค่อยๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ จึงจะสามารถขัดเกลากิเลสของตนเองได้ และตามความเป็นจริงแล้ว กุศลทุกประการจะเจริญเพิ่มขึ้นตามระดับของความเข้าใจ

การเริ่มต้นด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยอาศัยพระธรรมแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด จึงควรอย่างยิ่งที่จะได้ฟังพระธรรมให้เข้าใจ สะสมความเข้าใจถูก ความเห็นถูกในสภาพธรรมตามความเป็นจริง อบรมความเห็นถูก เข้าใจถูกเพื่อละความไม่รู้ในลักษณะสภาพธรรม และเจริญกุศลทุกประการโดยไม่มีเว้น เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเองต่อไป การเจริญกุศล ไม่ควรที่รอหรือผัดวันประกันพรุ่งควรเริ่มตั้งแต่ในขณะนี้ เพราะในชีวิตประจำวัน อกุศลจิตเกิดมากกว่ากุศลจิตตามการสะสมมาของอวิชชาและกิเลสทั้งหลาย ถ้ากุศลจิตไม่เกิด นั่นก็หมายความว่า เป็นโอกาสที่อกุศลจิตเกิดขึ้น สะสมอกุศลเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นโทษแก่ตนเองโดยส่วนเดียว

เกิดมาแล้วต้องตาย เพราะชีวิตมีความตายเป็นที่สุด ตายทุกคนแน่นอน แต่สิ่งสำคัญอยู่ตรงที่ว่าใครจะเป็นผู้ที่ได้สาระประโยชน์จากการได้เกิดมามีชีวิตอยู่แล้วยังไม่ตาย ในระหว่างที่ยังไม่ตายทำอะไร? มีที่ฟังหรือยัง สิ่งที่จะเป็นสิ่งที่ฟังได้จริงๆ คือ ความดีที่ได้สะสมไว้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือปัญญาที่เกิดจากการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมในแต่ละครั้งในชีวิตประจำวัน ไม่สูญหายไปไหน สะสมสืบต่ออยู่ในจิตทุกขณะ จนกว่าจะมีปัญญาคมกล้าสามารถรู้แจ้งอริยสัจจธรรมดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น ซึ่งจะต้องเป็นผู้เห็นประโยชน์ของพระธรรม ไม่ประมาทในการฟัง การศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]